

MAI 2018
VESTBY KOMMUNE



Vestby
kommune

ESTETISK PLAN



MAI 2018
VESTBY KOMMUNE

ESTETISK PLAN

OPPDRAGSNR.	DOKUMENTNR.
A105849	1

VERSJON	UTGIVELSESDATO	BESKRIVELSE	UTARBEIDET	KONTROLLERT	GODKJENT
1	xx.xx.2018		RBHA	KASB	

INNHOOLD

1	Bakgrunn	6
1.1	Planens rolle/formål	6
1.2	Bakgrunn	6
1.3	Vestbys historie	7
1.4	Førende planer	8
1.5	Krav til estetisk plan	10
1.6	Kunstfaglig utforming – kunst i sentrum	12
1.7	Vestby sentrum for alle aldersgrupper – også for barn og unge	18
2	Estetisk plan	22
2.1	Konsept	22
2.2	Grøntstruktur	22
2.3	Fordrøyning og infiltrasjon	37
2.4	Utforming av sittebenker og bord, rekreasjon	41
2.5	Belysning	49
2.6	Avfall/gjenvinningssystemer	56
2.7	Anbefalte løsninger	57
2.8	Kumlokk med kommunevåpen	59
2.9	Ladestasjoner	60
2.10	Sykkelparkering	61
2.11	Skilt- og reklameplan	63
2.12	Informasjon (bør inngå i skilt- og reklameplanen)	64
2.13	Trafostasjoner	65
2.14	Sentrumsgulv	66
2.15	Rekkverk og gjerder	71
2.16	Fargepalett	72

1 BAKGRUNN

1.1 PLANENS ROLLE/FORMÅL

Formålet med en estetisk plan er å sikre kvalitet og helhetlig utforming av Vestby sentrum. Planen skal legge til rette for god byggeskikk med høy kvalitet i bygningsmiljøer, utearealer og det offentlige rom. Byggeskikken i våre byer må til enhver tid møte samtidens behov og utfordringer, og er derfor i stadig endring. En felles plattform med klare begreper og kriterier for estetisk utforming er derfor helt avgjørende for å utvikle gode bo- og byrom.

Vestby skal bli en attraktiv by å bo, jobbe og være i, med et sentrum som tiltrekker seg flere folk.

Den estetiske planen skal være retningsgivende for tiltakshavere, gårdeiere, byplanleggere og arkitekter, saksbehandlere, politikere og andre som vil være involvert i utviklingen av sentrum. For Vestby kommune har i tillegg ansvar for at det legges til rette for god forming av de bygde omgivelsene i kommunen. Planen er derfor et viktig styringsverktøy.

Planen inneholder anbefalte fysiske løsninger. Disse angir kvalitetsnivå på møbler, vegetasjon og utstyr i Vestby sentrum. Der det er hensiktsmessig kan andre løsninger brukes, disse skal minimum holde samme kvalitetsnivå og gi sentrum et moderne og helhetlig uttrykk.

Estetikk må i vår sammenheng ikke forstås som noe stygt eller pent, men hvordan sosiale og fysiske miljøer, universell utforming, bruk av ressurser og energi ses i stedets/byens helhet.

Et viktig mål for planen er at en fremtidsrettet stedsutvikling av Vestby sentrum skjer på bakgrunn av det estetiske rammeverket som er kjent og akseptert av alle parter.

1.2 BAKGRUNN

Vestby kommune har vedtatt områderegulering for Vestby sentrum og planen åpner for ny bebyggelse for inntil 680.000 m² med plass til 6000 nye boliger. Ny bebyggelse skal skape en bymessig fortetting med høy kvalitet. Et viktig formål med planen er at det skal etableres en kvartalsstruktur, og at det skal skapes nye aktiviteter, parker og møteplasser i Vestby sentrum. Byrommene i sentrum ønskes opparbeides på en slik måte at flest mulig har lyst til å benytte seg av dem, uavhengig av alder, kjønn og sosial klasse. Likevel skal byrommene, hver for seg og som en del av en større sammenheng tilby ulike kvaliteter og aktiviteter som beriker hverdagslivet til folk.

1.3 VESTBYS HISTORIE

Vestby sin historie strekker seg langt tilbake, og har trolig sin opprinnelse fra eldre steinalder. Områder har sitt navn etter en gård kalt By som så ble delt opp i fire bruk med navn etter de fire himmelretningene: Nordby, Sundby, Østby og Vestby. Vestby ble i senere tider en viktig del av Norges forsvarsverk, noe funn av bygdeborger ved for eksempel Krambuåsen er et eksempel på.

Vestby er i vår tid bygget opp rundt tre sentrale drivkrefter; tømmer og sagbruk, mølla og jernbanen. Tømmer og sagbruk, samt mølla skaffet folk arbeid, mens jernbanen førte til at flere bosatte seg i Vestby. Vestby bar preg av tømmer og sagbruk. I dag er det ikke lenger sagbruk i Vestby, mens mølla fortsatt er i drift. Jernbanen vil være nerven for det fremtidige Vestby.

Vestbys historie legger føringer for Vestbys estetiske uttrykk.

1.4 FØRENDE PLANER

1.4.1 OMRÅDEPLANEN

Områdeplanen viser til at Oslo og Akershus er Norges raskest voksende region, og at Vestby har en strategisk beliggenhet i Osloregionen, som gir gode forutsetninger for utvikling. Formålet med områdeplanen er å legge til rette for en betydelig bolig-, kontor-, nærings- og forretningsutvikling i umiddelbar nærhet til kommunens viktigste kollektivknutepunkt. Den sterke utviklingen stiller krav til å utvikle attraktive bomiljøer, gode offentlige tjenester, effektiv infrastruktur og spennende kulturtilbud.

Sentrale elementer i sentrum i dag er Vestby stasjon og bussterminal, Vestby storsenter, Vestby videregående skole, rådhuset, matbutikkene i sentrum og det planlagte IKEA-varehuset. Øvrige elementer å merke seg er Mølla, Vestby seniorsenter, Vestby avis, Babylon pizza, flere tannleger og frisører. Det finnes 70 boliger i sentrum med 137 beboere. Fortetting og videre utvikling av sentrum vil kreve transformasjon og/eller sanering av store deler av eksisterende bebyggelse.

Vestby kommune legger opp til etappevis utbygging, og dette skal skje innenfra og ut. Det vil si at man begynner ved stasjonen og omkring rådhuset slik at man kan knytte utbyggingen opp mot eksisterende bebyggelse. Det legges dermed opp til en sammenheng mellom nytt og gammelt, samtidig som utbyggingen støtter opp om de viktigste byromsforbindelsene i sentrum herunder sentrumsbroen, Garderveien, Kroerveien til stasjonen og Sentrumsveien.

Vestby kommune setter krav til at arbeid med detaljregulering av andre og tredje etappe ikke kan startes opp før det foreligger godkjente detaljreguleringer av minst 40 prosent av formålsområdene i etappen før. Det gjøres imidlertid unntak for offentlig vei, jernbane, bygg som inneholder hotell, rehabilitering av bygg til bevaring og bygg for videregående skole.

Det er regulert ny gatestruktur i Vestby sentrum. I ny gatestruktur prioriteres kollektivtrafikk, sykkel og gange. Målet er å skape et intimt og kompakt sentrum. Et annet viktig grep er å omregulere flere av veiene til gater, og etablere et hierarki fra smug, gågater, boliggater, handlegater til samlegater og hovedgater. Videre etableres et nytt kjøremønster i sentrum ved at Sentrumsbroen ved Garderveien/Vestbyveien stenges for biltrafikk og omreguleres til nytt kollektivknutepunkt. Det skal også bygges to nye bruer, Stasjonsbroen og Spiralbroen som er gang- og sykkelbroer. Disse broene skal sikre en sammenhengende forbindelse på tvers at jernbanetraseen, og dermed knytte byen sterkere sammen.

1.4.2 FINANSIERINGSMODELLEN

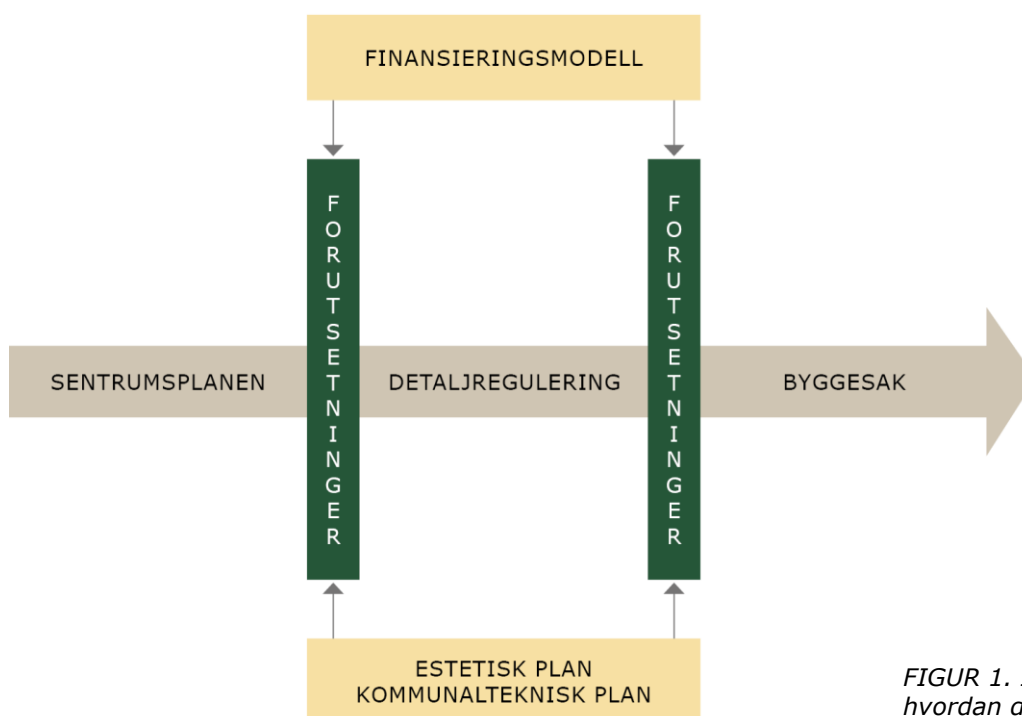
Ny områdeplan for Vestby sentrum forutsetter utbygging av felles infrastrukturtiltak som alle utbyggere må være med å finansiere. Det legges opp til at alle utbyggere innenfor planområdet skal innbetale et fast beløp pr m² BRA, som ifølge finansieringsmodellen er fastsatt til 1.865 kr pr m² BRA. Innbetaling til fellestiltak vil bli styrt gjennom utbyggingsavtaler. Fellestiltakene inkluderer oppgradering av gatenettet, nye bruer over jernbanen, samt nye og forbedrete parker og uteoppholdsarealer. Dagens finansieringsmodell gjelder de neste 10-15 årene, og er knyttet opp til realisering av første etappe av sentrumsplanen.

1.4.3 ESTETISK PLANS TILKNYTNING TIL OVERORDNEDE PLANER

Estetisk plan er utformet slik at den best mulig skal fungere som et sentralt grunnlag inn i tilstøtende prosesser med blant annet salg av tomter, finansiering av infrastruktur og teknisk infrastruktur.

PLANEN SKAL FYLLE MINST TRE ROLLER:

- Styringsverktøy for å sikre helhetlig estetisk uttrykk. Føringer for prosjektering av offentlige uterom, som bygges i både offentlig og privat regi.
- Grunnlag for beregning av innbetalingssum fra utbyggere før byggesøknader godkjennes.
- Fungere i samspill med teknisk plan, som er under utarbeidelse i resultatområde Kommunalteknikk.



FIGUR 1. Illustrasjonen viser hvordan den estetiske planen skal fungere i samspill med øvrige planer og prosesser

1.5 KRAV TIL ESTETISK PLAN

Vestby kommunes sentrumsplan har satt krav til den estetiske planen. Vestby kommune har som mål at det utvikles et interessant og fremtidsrettet bymiljø og bysentrum, med et moderne uttrykk, som likevel i varetar behovene for rekreasjon, refleksjon, aktivitet og bevegelse.

Planen skal legge til rette for miljø- og klimavennlige løsninger og materialer, og skal hensynta og beskrive vedlikehold og driftsmessige konsekvenser. Den skal legge vekt på universell utforming (UU). Sentrumsplanen bygger på prinsippet Grønn mobilitet hvor hensyn til bærekraftig mobilitet skal legges i planleggingsarbeidet. Tilgjengelighet til kollektivtrafikk, tilknytning til gang- og sykkelveinett og bebyggelsens struktur og tetthet er viktige grunnforutsetninger. Utforming av det offentlige rom er svært sentralt fordi det både kan underbygge og motvirke et bærekraftig trafikksystem.

Grønn mobilitet skal fokusere spesielt på:

- > Gange
- > Sykkel
- > Kollektivtrafikk
- > Bilen i byen

Byrommene består av kollektivbro, torg, parker og jernbanestasjon. Ingenting av dette er opparbeidet i dag, og det ønskes at planen skal danne grunnlag for hvordan opparbeidelsen skal foregå og hvordan planleggingen skal bli.

1.5.1 UNIVERSELL UTFORMING

Universell utforming handler om å utforme omgivelsene slik at vi tar hensyn til variasjon i funksjonsevne hos innbyggerne. På den måten oppnår man at så mange som mulig i samfunnet kan delta aktivt uavhengig av funksjonsevne. Det vil si at man når alle målgrupper gjennom en og samme løsning. Dette er et sentral tema også i estetikken.

I UTFORMING AV GATER OG TORG LEGGES DET VEKT PÅ:

- > Jevne og sklisikre overflater med god friksjon: De området som er ment å gå på, skal ha materiale som er slett og enkelt å gå/trille på.
- > Materialer informerer om bruk: Jevne flater signaliserer gangsoner, mens ruglete markerer fare.
- > Lyshetskontrast: Lyshetskontrast av de forskjellige materialer øker lesbarheten for svaksynte.
- > Stigninger må ikke være for tunge: Stigninger må være så korte og så slake som mulig. Nivåsprang er ikke ønskelig i fotgjengerarealer.
- > Gode hvilemuligheter: Hvilemuligheter (f.eks. benker) hver 50-100 m gir økt brukbarhet. Møbler må være lette å bruke med komfortabel sittehøyde, ryggstøtte og armlene. I områder som er hyppig brukt bør avstanden være 10-30 meter.
- > God plass for passasje og atkomst: Gangarealer skal være brede nok slik at det er tilstrekkelig plass til rullestol, barnevogner og rullatorer. Gangarealer skal være frie for hindringer.
- > Belysning: God og riktig plassert belysning gir økt trygghet, hindrer farer og gjør det lettere å finne fram i gangarealet. Det er spesiell viktig å markere viktige steder, for eksempel holdeplasser og hovedinnganger.
- > Miljø, astma og allergi: Mennesker med astma og allergi reagerer på stoffer i miljøet. Det skal kun brukes bærekraftige materialer uten miljøgifter. Giftige arter eller arter som fremmer allergier unngås i beplantning.

Alle disse elementene er tatt høyde for i estetisk plan og inngår i de ulike kapitlene.

1.6 KUNSTFAGLIG UTFORMING – KUNST I SENTRUM

Vestby kommune skal utforme en egen plan for "Kunst i Vestby sentrum".
Planen vil omhandle:

- > Utforming av områder for kunstnerisk utforming
- > Kunst i byrom
- > Kunst som kan lekes med og i – brukskunst
- > Temporær kunst
- > Permanent kunst
- > Vedlikehold

Kunst i Vestby sentrum kan bidra til å utvikle bydelens identitet, den kan gi økt aktivitet og skape sosiale rom. Kunsten skal appellere til barn og unge og være med på å gjøre bydelen attraktiv. Kunsten skal skape lokalt engasjement gjennom å være kunnskapsbærer. Man trenger ikke forstå kunsten, men den kan oppfordre til debatt og samtale. Kunsten skal være med på å skape samhold.

For å nå ambisjonen over vil det være produktivt for utbygger, kommunen og øvrige involverte å ikke legge kunstneriske føringer, men overlate dette til kunstnerne som får oppdragene. Det anbefales å opprette et system som håndterer kunstutvikling for hele kommunen. En mulighet er å opprette en gruppe som består av fagpersoner. Gruppen kan sikre kunstens rolle og legge tydelige retningslinjer for håndtering av kunst i kommunen.

Anskaffelse

Det finnes utallige metoder for anskaffelse og håndtering av kunst.
For Vestby sentrum anbefaler vi tre alternativer:

- > Integrert kunst
- > Aktivitetsbasert kunst
- > Temporære tiltak

Om man inviterer inn kunstnere tidlig i prosessen, så kan det være meget kostnads- og tidsbesparende. Man kan på denne måten få kunstneren til å arbeide med allerede eksisterende byggetekniske behov som trappeoppgang, lekestativ, parkområdet og tak etc. På denne måten vil kunsten integreres i bygget på et helt annet nivå, enn om man plasserer ut et objekt etter bygget er ferdigstilt. Dette fordrer at utbyggeren og arkitekter forstår gevinsten av denne metoden og gjør arbeidet mulig. Flere gode eksempler kan man finne hos KORO som Edith Lundebrekke sin fasade på Arendal Politihus eller DNB sitt nye prosjekt Sentralen hvor Jan Christensen og Marius Dahl videreutviklet trappeoppgangen. Kunst med lav investeringskostnad kan være spesielt aktuelt i samarbeid med private aktører.



FIGUR 2. Marius Dahl and Jan Christensen The Icarus Complex (Ikaroskomplekset), 2016 6 floors, connected railings Welded steel and lacquer, RAL 2002 Sparebankstiftelsen DNB, Sentralen, Oslo KIMA Arkitektur + Atelier Oslo, AF-Gruppen, Fokus Rådgiving, EMV Construction. Foto: Jan Christensen



FIGUR 3. Edith Lundebrekke står bak kunstverket til nye Arendal politistasjon, som skal vise politiet som både publikumsvennlig og en autoritet. Foto: KORO.no

En annen måte er å skape rom for aktivitetsbasert kunst i bygningsmassen og i rommene rundt. Dette kan gjennomføres ved å oppføre kunstnerboliger, gallerirom, rimeligere utleie til kunstnere eller engasjerer kunstene som arbeider nettopp med samfunnsaktiverende kunst, som Thomas Hirschhorns kollektive prosjekt i Bronx, se figur 5.

Aktivisering kan også skje ved for eksempel oppføring av veggmaleri. Liknende prosjekter i London gjør aktiv bruk av barnehager, skoler, foreninger og lokale ildsjeler i utviklingen av veggmaleriets konsept, og senere ved produksjon. Gjennom slikt engasjement skapes større interesse for lokalsamfunnets historie og økt engasjement for videre utvikling.



FIGUR 4: brockwell passage mural i hern hill, london. Foto: victor szepessy



FIGUR 4. Thomas Hirschhorn kollektive prosjekt i Bronx.



FIGUR 6. Foto fra et kunstprosjekt i regi av Kulturtjenesten og Den kulturelle skolesekken i Vestby, hvor skoleelever i samarbeid med artisten PEACETU med 'StreetArt

Temporære tiltak

Temporære tiltak har vist seg å være meget nyttig i utviklingen av nye bydeler. Gjennom slike kunstprosjekter kan det skapes interaktivitet og deltagelse for og av fremtidig beboere og øvrige tilreisende. Dette vil gjøre bydelen synlig. Kunsten kan skape dynamikk i nærmiljøet og sette Vestby på kartet, selv om ikke all bygningsmassen er ferdigstilt. Til tross for at selve gjennomføringen er midlertidig vil disse prosjektene ha en varighet gjennom utviklingen av stedets identitet og dokumentasjon. Et eksempel på dette er Assemble Kollektivet som i Toxteth (sør i Liverpool) omformet et falleferdig område til et hipt kultursted. De mottok i år Turner Prize for sitt arbeid.



FIGUR 7. Assemble Kollektivet omformet et falleferdig området i Liverpool til et hipt kultursted. De mottok i år Turner Prize for sitt arbeid.

Foto 1: The Guardian. Foto 2: The Guardian (Pinterest)

Organisering

Kommunen bør organiseres for å sikre at etablering av kunstverk i planområdet får ønsket virkning og uttrykk. Kommunen kan gå inn og ta en aktiv rolle i forhold til bydelsutviklingen, for eksempel slik Oslo kommune gjorde i forbindelse med utviklingen av Ensjøområdet. Modellen har senere blitt kalt Ensjø-modellen og brukes som et godt eksempel på samarbeid mellom grunneiere og kommunen.

Dersom kommunen ikke går inn og tar en aktiv rolle i å sette sammen (kuratere) kunst i offentlige rom, kan man sette krav til at utbyggerne selv finner fram til og etablerer kunst i offentlige rom eller fellesarealer. Kunst kan også etableres som resultat av utbyggernes egne ønsker. Selvaag er en utbygger som har lang tradisjon med å bruke ressurser på kunst i forbindelse med sine prosjekter. I disse tilfellene er det noe vanskeligere for kommunen å påvirke den kunstneriske kvaliteten.

OPPSUMMERT KAN MAN SI AT DET ER TO PRINSIPIELLE TILNÆRMINGER:

- > Kommunen går inn i et samarbeidsprosjekt med grunneierne i forbindelse med helhetlig utvikling av teknisk infrastruktur offentlige rom og kunst. Dette bør være et forpliktende økonomisk samarbeid, hvor kunst utgjør en egen post i budsjettet.
- > Det settes krav til grunneierne om etablering av kunst på eget initiativ i forbindelse med rammetillatelse eller detaljregulering.

Det bør vurderes å legge inn anbefalinger for etablering av kunst i kommuneplanen. Det kan for eksempel utarbeides "temakart kunst" som en del av kommuneplanen. Ved å inkludere vurderinger knyttet til kunst blir det naturlig å se det i sammenheng med byliv og byutvikling, synergieffekter og dermed få et helhetlig perspektiv.

1.7 VESTBY SENTRUM FOR ALLE ALDERSGRUPPER – OGSÅ FOR BARN OG UNGE

Det legges vekt på at Vestby sentrum skal være et godt sted å oppholde seg i for alle aldersgrupper. Utformingen av byrom, plasser og torg, parker, gang- og sykkelveier, trafikkårer, fortau etc. må ta hensyn til dette.

Vestby har et rikt tilbud av kommersielle tilbud utenfor sentrum. Flotte naturområder med skog og sjø er lett tilgjengelig i nærområdet. Vestby sentrum mangler lavterskel rekreasjonstilbud som ikke nødvendigvis trenger å innebære at man kjøper noe. Dette kan nye Vestby sentrum tilby.

Sentrumsplanen legger godt til rette for det, men det er behov for en konkretisering for at visjonen skal bli til virkelighet. Dette temaet må jobbes med kontinuerlig i forbindelse med alle regulerings- og byggesaker innenfor sentrumsplanen.

Et godt eksempel på en slik møteplass er Bjerkedalen park i bydel Bjerke i Oslo. Parken ble rustet opp for fem år siden, og har utviklet seg til et svært populært møtested. Det er en kombinasjon av grunner til å bruke parken som gjør den så vellykket:

- > Programmerte og uprogrammerte lekeområder
- > Ballbane som er isbane om vinteren
- > En cafe
- > En runde hvor folk kan gå tur
- > Høy estetisk kvalitet
- > Barnehage i utkanten av parken
- > Naturlig dam og bekkeløp

Spesielt vellykket er kombinasjonen av en cafe og mangfoldige lekeområder og er en «oppskrift» som kan fungere også i Vestby.



FIGUR 8. Fra planbeskrivelsen – spesielt rettet mot barn og unge: Foto: 1. TripAdvisor, 2. Dronebilde: bjerkefestivalen

I tråd med Vestby kommunes planleggingsprosess for sentrumsplanen skal det gjennomføres en medvirkningsprosess hvor barn og unge, eldre, næringsliv, organisasjoner m.fl. kan komme med sine ønsker og behov. Workshops, ideathon og speed dating er alle verktøy som kan egne seg for medvirkningsprosesser.

1.7.1 FORHANDLING MED UTBYGGERE

En god og vellykket byutvikling forutsetter en konstruktivt samspill mellom kommune og utbyggere. En viktig forutsetning er fremtidsrettede, robuste kommunale planer, som likevel er fleksible nok til å tåle endringer i samfunnet. Vestby sentrum skal utvikles med funksjonsblanding med rom for næringsutvikling, gode bomiljøer, attraktive fellesfunksjoner og møteplasser. Det stilles krav til aktive fasader på bakkeplan innenfor utvalgte felt. Det skal bygges høyere samtidig som det legges opp til variasjon i bygningstypologi.

Å tenke på rommene mellom husene og legge til rette for at de brukes av byens befolkning er en felles utfordring. Dersom byggehøyden økes noe mer forventes det økt investering fra utbygger slik at prosjektet 'gir noe tilbake til byen'. Dette kan være opparbeidelse av uteområder til offentlig bruk, park eller torg.

Kommunen har mulighet til å forhandle med utbygger både i forbindelse med detaljregulering og ved rammesøknad/byggesak. For å sikre at også kommunens intensjoner blir realisert i forbindelse med et prosjekt, er det nødvendig med tett og konsekvent oppfølging av utbyggere i hele prosessen.

Egnede metoder for å sikre ønsket kvalitet kan være:

- > Rekkefølgebestemmelser i detaljreguleringen som for eksempel sier at et offentlig tilgjengelig rekreasjonsområde i forbindelse med bygget skal ferdigstilles før brukstillatelse gis.
- > Utbyggingsavtaler i forbindelse med detaljregulering, hvor kommunen kan forhandle seg til et høyre økonomisk bidrag mot at utbygger får bygge for eksempel høyere eller tettere.
- > Spesifikke kravdokumenter for byggesaken som spesifiserer reguleringsbestemmelser. Dersom utbygger skal opparbeide et torg, kan et kravdokument utdype estetisk plan med for eksempel krav til aktiviteter som lekeplass, treningsutstyr eller ballbane.

1.7.2 MILJØ, BÆREKRAFT OG OMBRUK

Bærekraft oppnås når det er balanse mellom hensynet til miljø, samfunn og økonomi. Det bør derfor ligge helhetlige vurderinger til grunn for alle valg, store og små, som gjøres i designprosessen.

Som rettesnorer i det arbeidet trekker vi fram følgende hensyn:

- > Miljøgifter: materialer som inneholder miljøgifter skal ikke brukes av hensyn til både natur og mennesker. Design av arealene skal ikke fremme behov for bruk av sprøytemidler.
- > Allergi: materialer eller planter som kan være allergifremkallende skal ikke brukes.
- > Miljømerking: ved innkjøp av materialer og utstyr skal det der det er mulig, i størst mulig grad brukes varer som er miljømerket, som for eksempel Svanemerket.
- > Livssyklusvurderinger skal legges til grunn for designvalg, både der life-cycle assesment (LCA) og livssykluskostnader (LCC)-analyse kan fremskaffes og der egne livssyklusvurderinger legges til grunn.
- > Ombruk. I størst mulig grad skal materialer som allerede er brukt brukes på nytt. Elementer bør være designet slik at de kan demonteres og rekonstrueres ved endt levetid.



Ved kjøp av materiell skal disse retningslinjene legges til grunn for anskaffelsene.



2 ESTETISK PLAN

2.1 KONSEPT

Vestby som sted bærer preg av industri med røtter fra tidlig norsk historie. Forsvar, jordbruk, tømmer og sagbruk, mølle er med på å forme byens identitet. Vestbys estetiske uttrykket skal reflektere denne historien.

Vestbys estetiske uttrykk bør derfor være røft, ha industrielt uttrykk, det må tåle omskiftninger og utvikling, bli brukt av barn og unge, og ha lang bruksverdi.

Vestby kommune har høye ambisjon om det videre utviklingen av byens sentrum. Den estetiske plan skal være mer framoverlent enn bakoverlent:

Vestby skal ha et moderne sentrum, som er åpent, koselig, imøtekommende, lyst, hyggelig og gjerne med spenstige innslag.

Vestby skal være en framtidsrettet by med grønne alternativ, ha solceller eller solfangere som kan benyttes i belysning, gangveier, skilting mm. Det moderne kan ha en forankring i det klassiske for eksempel ved bruk av treverk, som referer til den lange sagbrukshistorien. Møblering, belysning, overflater, kantstein, fordrøyning i grøntanlegg etc. skal være funksjonelt og praktisk for alle grupper.

2.2 GRØNTSTRUKTUR

Grøntstrukturen bidrar til sammenheng mellom parker, idrettsanlegg, lekeplasser, skolegårder og andre grøntområder. Disse grønne sammenhengende områdene bidrar til å opprettholde biologisk mangfold, og kan bestå av noder og korridorer. Grøntstrukturen skal bidra til attraktiviteten i Vestby sentrum, en lokal identitet og et helhetlig uttrykk i sentrum. Vegetasjonen skal foruten å være frodig og hardfør, ha en pryddverdi som bidrar til å gjøre Vestby sentrum unikt. Vegetasjonen skal bygge opp under Vestbys stolthet og historie. De anbefalte plantene referer til dette.

2.2.1 TRÆR

Gran og furu er de vanligste treslagene som brukes til trevirke i Norge. Disse treslagene bør fortsatt sette sitt preg på Vestby, til tross for at det ikke er en viktig levevei lengre. En av fordelene men vintergrønne trær er at de også binder svevestøv i nålene om vinteren, i motsetning til løvfellende trær.

NORSK FURU (*Pinus sylvestris*) er salttherdig og danner pelerot, som gjør at den kan hente vann dypt i undergrunnen i tørkeperioder.

FIGUR 9. Furu som gatetre (*Pinus pinaster*) i Bournemouth i England. Foto: Geir Egilsson



GRAN (*Picea abies*) er mindre egnet som gatetre, men fungerer godt i parker og i mindre grøntområder. Edelgranarter kan benyttes i tillegg til vanlig norsk gran.

Plantene er utprøvd for nordiske klimaforhold og utvalg innen E-plantesystemet.

FIGUR 10. Gran (*picea abies*) Foto: PFAF



FIGUR 11. **SVARTOR (*Alnus glutinosa*)** tåler å stå i fuktige områder og er egnet som tre i områder der trerekker skal kombineres med blågrønne løsninger for fordrøyning og infiltrasjon. Svartor vurderes til å være et viktig treslag for framtidens skogbruk i Norge. Kultivaren *Alnus glutinosa* fk Sauherad E er utviklet av E-plante, som er kvalitetsplanter til norske grøntanlegg. Svartor (*Alnus glutinosa* fk Sauherad e). Foto: e-plante.

BUSKER

Frukthager har vært en viktig del av landbrukslandskapet, hagene og livsgrunnlaget til menneskene i Vestby i århundrer. Fruktbærende busker kan også være flotte prydplanter. Fukt og bær i offentlige rom kan være en attraksjon for både mennesker og dyr. Frukdbusker har en prydverdi og læringsverdi med at de blomstrer på våren og bærer frukt der blomstene satt på ettersommeren eller høsten. Mange bærbusker, som Aronia, har i tillegg flotte høstfarger. Alle bærbuskene som er anbefalt her er spiselige slik at alle innbyggerne og besøkende i Vestby kan være med å "høste inn" bærene.



Figur 12: solbær (*ribes nigrum* 'kristin' e). Foto: plantasjen.no

SOLBÆR

Solbær (*Ribes nigrum* 'Kristin' E) smaker godt når den spises rett fra busken. Bærene modnes de første dagene i august, og har store og tunge klaser av store bær. Solbær har sterk motstand mot sykdommer.



FIGUR 53. Stikkelsbær (*ribes uva-crispa invicta* og *hinnonmäki rød*) foto: bilde av *Invicta*: *agrest krzaczasty*
Bilde av *Hinnonmäki rød*: *jespers planteskole*.

STIKKELSBÆR

Stikkelsbær, *Ribes uva-crispa* 'Invicta' og 'Hinnonmäki rød'. Begge sorter modnes i slutten av juli og begynnelsen av august, gir en middels stor avling og er resistente mot meldugg. *Invicta* er en ny engelsk sort med store gulgrønne bær. Dette er trolig den beste sorten i dag. 'Hinnonmäki rød' har små bær og er hardføre. Begge sortene har kvaliteten "God". Ingen av sortene trenger sprøytemidler.



FIGUR 64. Rips (*Ribes rubrum* Rød Hollandsk) Foto: Hageland

RIPS

Rips (*Ribes rubrum* 'Rød Hollandsk') gir store bær i lange klaser. Smaken er god og syrlig. Bærene modnes i slutten av juli. Blomstene er hvite og blomstrer i mai og juni. Bærene får best smak dersom buskene får en solrik vokseplass. Fargen fra disse bærene gir også en fin farge ved safting. De kan bli omtrent 1,5 meter. Jordforholdene bør være jevnt fuktig. Buskene er hardføre. Denne sorten er den mest brukte i Norge, og kalles også 'Viking'. De har vært dyrket i over tre hundre år.

Felles for rips, solbær og stikkelsbær er de kan vokse på de "umuligste" steder, men for å gi god avling kreves moldrik jord med evne til å holde jorden fuktig. De kan bli svært gamle. I gamle hager kan vi finne busker som er opptil 60-70 år gamle og som enda gir avling. Dersom man vil lage en hekk med disse buskene kan man plante i 60 cm avstand. Dette forutsetter beskjæring av buskene.



FIGUR 75. Svartsurbær (*Aronia melanocarpa* fk Moskva E) Foto: reate nyrud/eplante.no

SVARTSURBÆR

Svartsurbær (*Aronia melanocarpa* fk Moskva E), er en anvendelig plante som passer som hekk, i skråning i rabatter, eller frittstående. Den har hvite blomster, røde høstblader og svarte bær. Den kan bli 2-3,5 m høy. Den trenger næringsrik, god jord og bør ikke stå for tørt. Aronia ser en viss grad ut til å tåle kompaktjord og jord som drenerer dårlig, og er meget sterk mot sykdommer og skadedyr.

2.2.2 BLOMSTER OG PLANTER

Vestby har en lang jordbrukshistorie, og mølla har vært et viktig grunnlag til utviklingen av Vestby sentrum. Ved valg av planter skal byens historiske preg reflekteres.

Gressfamilien er den mest utbredte, men ikke minst viktigste blomsterplantefamilien på jorden. Alle kornsortene hører til her. Gressartene er hardføre slik at hvis strået blir bøyd av vinden eller tråkket ned kommer det seg raskere enn andre planter, og blir i liten grad angrepet av skadedyr eller sykdommer. I tillegg er det mange av dem vakre hele året. Utprøving av gress til grøntanlegg pågår fortsatt. Anbefaling fra planteskoler og forskningsresultater må hensyntas ved valg av gressplanter.

Gressfamilien omfatter 60 planteslekter med ca.160 arter i Norge. Aksene er gressenes blomster. Blomstringen skjer i hovedsak på ettersommeren og høsten. De fleste gress har stor pryddverdi også om vinteren da aksene som oftest blir stående. Prydgress er dermed nært beslektet med korn, og bruk av gressplanter til prydanlegg, i midtrabatter etc. vil bidra til å forankre den delen av identiteten som er knyttet til korndyrkning til nye Vestby.

Samplanting gjør at man bruke høye og lave gressplanter for å gi et variert uttrykk i form av ulike høyder, former og farger. Det er også mulig å bruke ettårige planter for å variere uttrykket fra år til år i for eksempel prydbed. Andre bed, midtrabatter, er flerårige planter mer effektivt å benytte.

På bakgrunn av plantenes beskaffenheter kan man ikke bruke alle de anbefalte plantene overalt. Noen planter er mer hardføre enn andre og det skal være retningsgivende for hvor man kan plante ut de ulike sortene.

Det deles opp i to hovedkategorier:

- > Gressplanter til midtrabatter
- > Gressplanter til parker

Under følger en anbefaling på tre egnede gressarter til bruk i midtrabatter.



FIGUR 16. *Molinia caerulea*
'Dauerstrahl' / 'Edith Dudzus' / 'Overda.
Foto: GAP Gardens



FIGUR 17. *Stipa calamagrostis*
Foto: Bluestem Nursery



FIGUR 18. Sesleria heufleriana
Foto: Jardin Jasmin

Videre følger anbefalinger på gressplanter til bruk i parker og prydbed i tillegg til overstående anbefaling.



*FIGUR 19: Hjertegress (Briza maxima). Ettårig plante.
Foto: Susanne Hjertø Wiik,
Hageniboks*



*FIGUR 20. Hjertegress (Briza media). Flerårig plante.
Foto: British Wild Flowers*



FIGUR 21. Prydgress i vinterprakt: *Miscanthus sinensis* 'Kleine Fontäne'. Passer best i solfylte prydbed. Passer best i solfylte prydbed. Foto: Royal Horticultural Society



FIGUR 22. *Calamagrostis x acutiflora* 'Karl Foester' Røyrvkein. Foto: Ijono.no



FIGUR 23. *Deschampsia cespitosa* 'Goldschleier' (sølvbunke). Foto: Ijono.no

2.2.3 JORD

Riktig jord er en forutsetning for sunne, herdige og frodige plantesamfunn. Likevel er det ofte dårlig jord og vokseforhold i mange etablerte grøntanlegg.

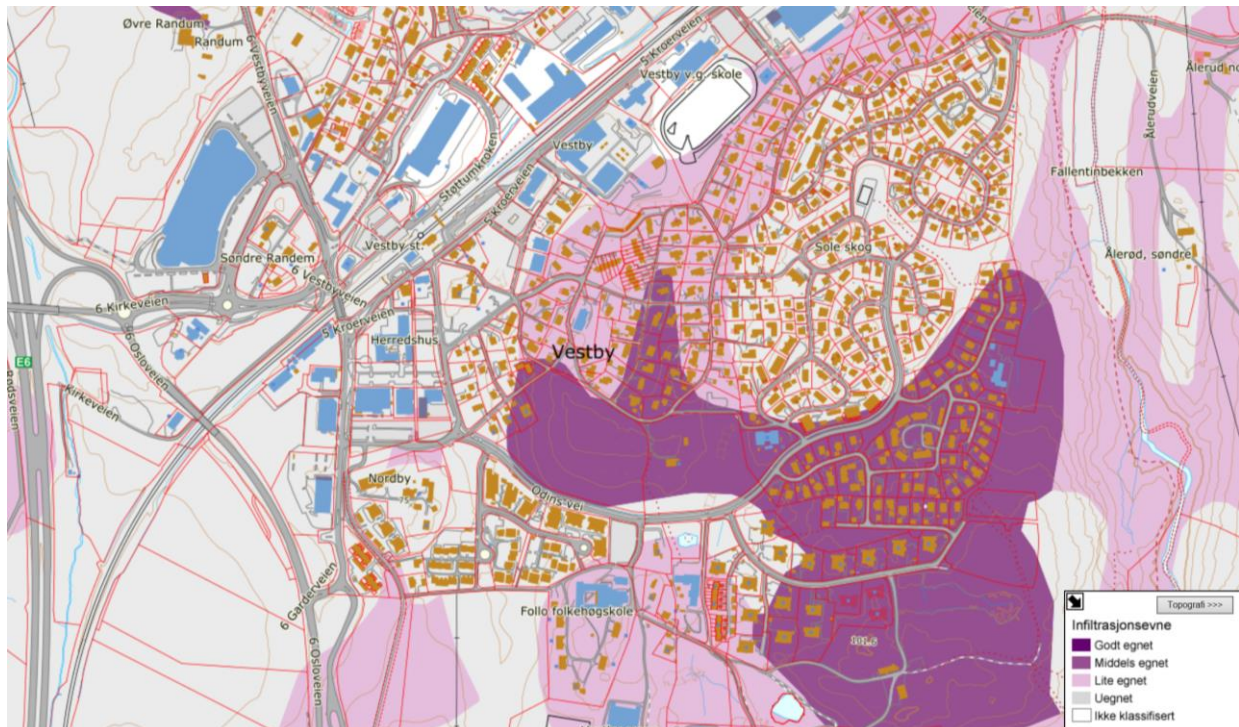
For å finne fram til rett type jord og oppbygging er det nødvendig å vurdere den lokale situasjonen med tanke på grunnfjell og avsetninger, eventuelle fyllmaterialer opp mot behovet og omgivelsene rundt beplantningen.



FIGUR 24. Løsmassekartet viser at Vestby sentrum er bygget på et område med tykk strandavsetning og marin avsetning. Kilde: ngu.no

STRANDAVSETNINGER er materiale avsatt av bølge- og strømkraft i strandsonen. Kornstørrelsene på sedimentet varierer fra silt til blokk, men sand og grus er vanligst. Avsetningene ligger ofte over andre avsetningstyper (hav/bresjø/morene).

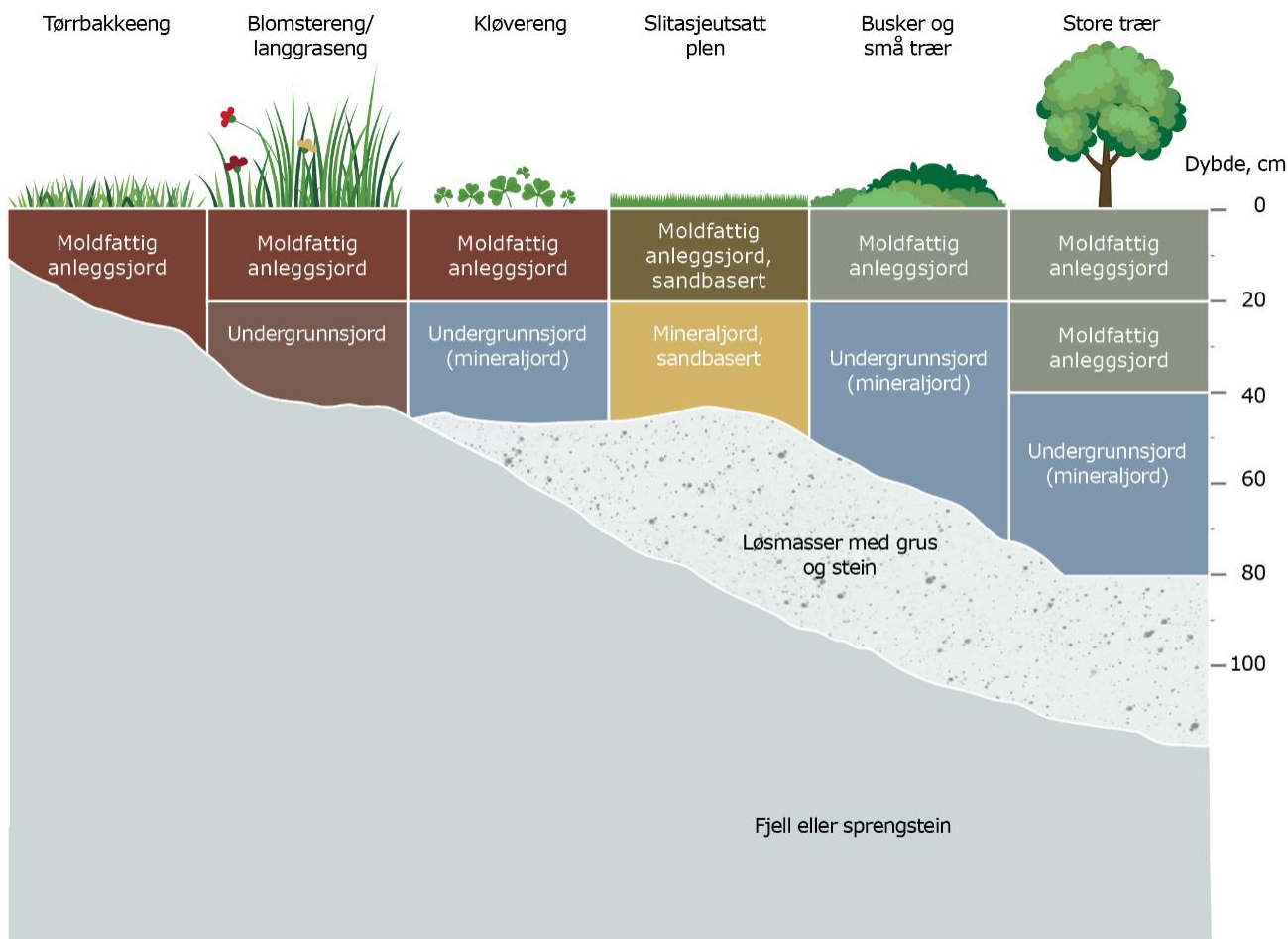
MARINE AVSETNINGER er finkorna sediment som er utfelt i stillestående vannmasser på bunnen av åpent hav eller i en fjord. På grunn av landhevingen finner en disse avsetningene over dagens havnivå, men bare under marin grense. Silt og leire er oftest de dominerende kornstørrelsene.



FIGUR 25. Infiltrasjonskartet viser at områdene nærmest jernbanen i Vestby sentrum er uegnet og lite egnet, mens høyereliggende områder er middels egnet for infiltrasjon. Kilde: ngu.no

Informasjonen viser at det er varierende grunnforhold i Vestby sentrum. Det vil også være fyllmasser en rekke steder, med uforutsigbare egenskaper. Valg av riktig jordtype vil komme an på de helt lokale forutsetningene. Det bør settes krav til egne vurderinger av jord i detaljreguleringene.

JORD TIL GRØNTANLEGG



FIGUR 26. Anbefaling for jord til overvannshåndtering. Illustration: COWI

ANBEFALING FOR JORD TIL OVERVANNSHÅNDERING

Ved valg av jord til overvannsanlegg må man finne den rette balansen mellom permeabilitet, humusinnhold og vekstjord, og vurdere det opp imot grunnforholdene og infiltrasjonsevnen på stedet. I de tilfellene som ikke er egnet for infiltrasjon bør det legges opp til fordrøyning. Dette for konsekvenser for valg av jord.

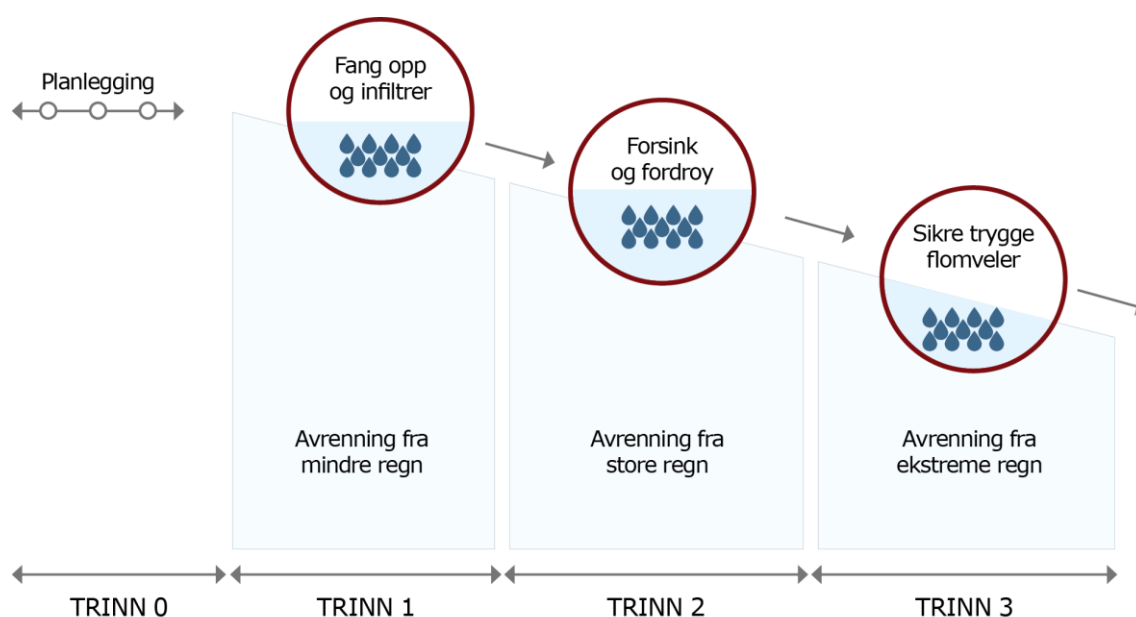
2.3 FORDRØYNING OG INFILTRASJON

På grunn av mer ekstremvær og større andel av harde flater blir det en større belastning på overvannssystemet, som i verste fall kan føre til flom ved overbelastning. Derfor er det fornuftig å bruke urbane grøntarealer til fordrøyning og infiltrasjon.

2.3.1 URBAN OVERVANNSHÅNDERING

Håndtering av overvann baseres på NVEs tretrinnsstrategi, som er kort beskrevet og illustrert under.

1. Når det regner litt, reduserer vi risikoen for flom og sikrer bedre vannbalanse ved å bruke mer grønt; som trær, regnbed, grønne tak og gjennomtrengelige flater istedenfor asfalt. Vi kan lede overvann fra tak, veier og åpne plasser til grøntarealer, åpne grøfter og kanaler eller til en vannforekomst.
2. Regner det litt mer så må vi samle og holde tilbake overvann ved å dedikere områder til fordrøyning, og sørge for at områdene er rustet til ta hånd om overvannet. Vi må redusere risikoen der hvor overvann ofte samler seg og fører til oversvømmelser og skader, og hvor en oversvømmelse er kritisk.
3. Når ekstremværet kommer må vi i tillegg lede overvannet trygt til fjorden ved å tilrettelegge dedikerte flomveier, altså enkelte veier og vassdragene, og sikre at overvannet kanaliseres trygt til flomveiene og videre i flomveiene mot fjorden. Noen steder må vi kanskje lage systemer under bakken også.



FIGUR 27. Tretrinnsstrategien for håndtering av overvann basert på NVEs føringer. Illustrasjon: COWI

Et blågrønt system gir også estetiske opplevelser som bidrar til trivsel og læring ved å forstå naturens sykluser og sammenhenger. Framtidens klimaendringer vil skape store utfordringer med hensyn til overvann, og økt belastning på kloakk og andre rørsystemer. Overvannssystemet skal skille ut nedbørsvann og lede det til grønne infiltrasjonsområder. Dette gir mer blågrønn struktur, mindre forurensning i avløpet og minsker belastningen på rørsystemet.

2.3.2 FORDRØYNING OG INFILTRASJON AV OVERVANN

Overvannet skal i henhold til NVEs retningslinjer i tre tretrinns strategien infiltreres, fordrøyes og ledes til trygge flomveier. Under følger noen eksempler på hvordan dette kan løses i urbane områder.



*FIGUR 28. Eksempel på blågrønn fordrøyning og infiltrasjon mellom kjørebane og fortau på Ensjo
Foto: VAV Oslo kommune.*



FIGUR 29. Eksempel på gjenåpnet bekkeløp som en del av overvannshåndteringen, Hovinbekken i Oslo.

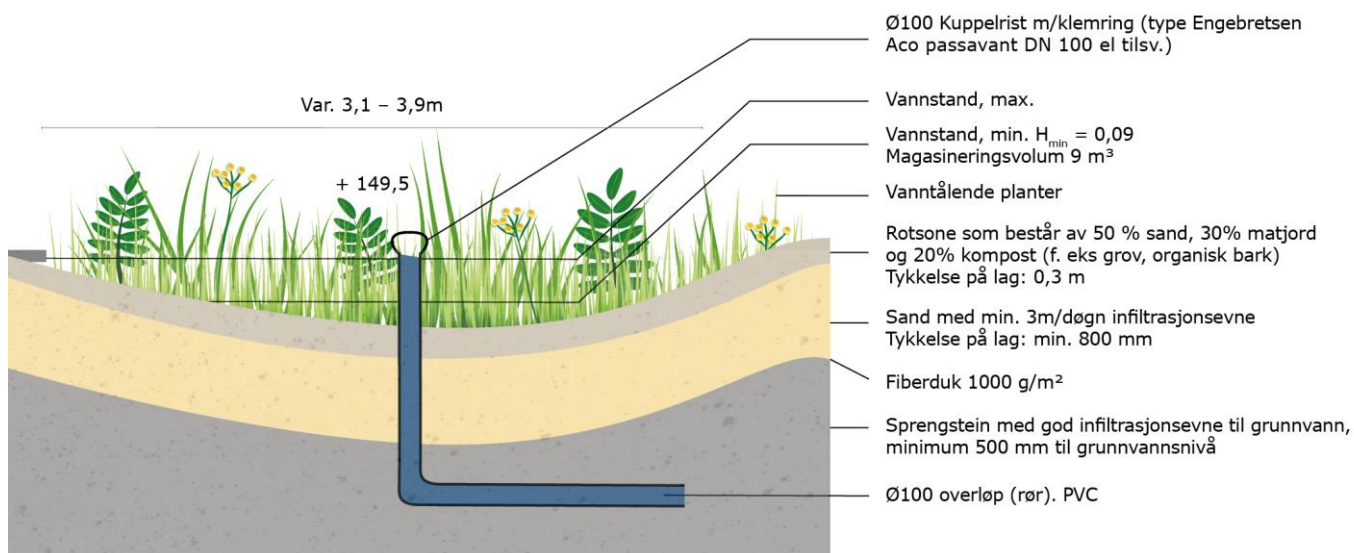
Eksempler på planter som kan benyttes til infiltrering og fordøyning ved for eksempel bekkeløp:



FIGUR 38. Sverdililje (*Iris pseudacorus*) Foto: NaturGate



FIGUR 32. Kattehode (*Lythrum salicaria*). Foto: Bakker.com



FIGUR 33. Illustrasjonen viser anbefalt jord og sand for bruk i infiltrerende regnbed.

2.4 UTFORMING AV SITTEBENKER OG BORD, REKREASJON

Tilgjengelighet til sitteplasser er helt avgjørende for at en by skal oppleves som tilgjengelig og trivelig å ferdes i, og er en viktig del av det sosiale livet i byrommet. Byens møbler er nødvendige brukselementer i ethvert bylandskap og skal tilfredsstillende ulike praktiske behov samtidig som det skal ta hensyn til forskjellige brukergrupper.

Plassering av bymøbler skal ta hensyn til stedets arkitektur og byrommets utforming. Før utplassering av bymøbler bør det utarbeides en gateanalyse som for eksempel kan omfatte hvilke brukere, hvor mange og hva slags aktiviteter de har, arkitektur og byrom. Plassering og antall bymøbler bør tilfredsstillende brukergruppene og byrommene de skal brukes i. Der det er folk fra før, kommer det ofte flere til.

Møblering av det offentlige rom skal utformes enhetlig slik at møbleringen er gjenkjennbar uavhengig av hvilket byrom man finner møblene i. Møblene må kunne stå ute hele året og bestå av robuste og varige materialer. Alle møbeltyper skal som hovedregel ha en god estetisk utforming utført med utgangspunkt i retningslinjer for universell utforming.

Det er viktig å etablere en tydelig møbleringssone slik at bymøbler ikke plasseres midt i ganglinjen. Det kan også være viktig å tenke plassering i forhold til klimatiske forhold, slik at for eksempel benker så langt som mulig plasseres hensiktsmessig i forhold til vind, sol og skygge. Utplassering skjer på områder det naturlig er folk. Det bør i utgangspunktet være 50-100 meter avstand mellom sittemøblene, men i travle områder bør avstanden være 10-30 meter.

Produksjon og vedlikehold av møblene bør være basert på prinsipper om miljø, bærekraft og ombruk. Det bør generelt benyttes materiale som har livstidsgaranti mot rust, minst mulig utslipp av skadelige klimagasser, og er tilnærmet vedlikeholdsfritt, unntatt for trevirke. For lakk og tre stilles det krav til 15 års garanti. Renhold må likevel påregnes.

Det skal stilles krav til ombruk ved kjøp av sittebenker, bord ol. Det vil si at møblene i størst mulig grad kan demonteres ved endt levetid, og deretter rekonstrueres og brukes på nytt i en annen sammenheng. Bymøblene skal videre være universelt utformet, miljøvennlige, enkle å vedlikeholde og tåle det nordiske klimaet.

2.4.1 SITTEBENKER OG BORD

Under følger bilder av anbefalte møbler.



FIGUR 34. Sittebenk, Extery Nippon ebe duo. Foto: Extery



FIGUR 35. Enkel sittebenk, Nippon EBE. Foto:Extery



FIGUR 36. Enkel benk, Nippon



FIGUR 37. Sittebenk, Extery, Klar Wood Benk. Foto: Extery



FIGUR 38. Sittebenk, Extery TAVA benk. Foto: Extery



FIGUR 39. Sittegruppe. Laud lav (øverst) og høy (nederst) LINK. Foto: Laud produkter



FIGUR 40. Stågruppe, Laud stågruppe. Foto: Laud produkter



FIGUR 41. Benk April Stavanger fra Vestre. Foto: Vestre AS



*FIGUR 42. Stoler og bord i April-serien fra Vestre.
Foto: Vestre AS*



*FIGUR 43. Hvilestol April.
Foto: Vestre AS*



Figur 44. VROOM av Vestre. Foto: Vestre AS



FIGUR 45. VROOM: Vestre Street Furniture Foto: Vestre AS

All produksjon av utstyr fra Vestre skjer i Sverige og Norge, basert på fornybar energi, kortreiste og nordiske materialer og minimal ressursbruk. Møblene kommer med livstidsgaranti mot rust og er konstruert for å stå utendørs i flere tiår. Vestre har som mål å bli verdens mest bærekraftige utemøbelprodusent. Benken April fra Vestre er verdens første utemøbel med Svanemerket.

2.5 BELYSNING

Lys er grunnleggende for vår romoppfatning og gir en bedre forståelse for rommets sammenheng og skala. Det er også nødvendig med tanke på sikkerhet for både bilister og gående. Lyset har flere funksjoner:

- > Det skaper trygghet og oversiktighet, det kan brukes til å fremheve kvaliteter i bybildet og tilsvarende ta oppmerksomhet bort fra noe annet, det kan forsterke en akse eller fungere som romskapende element i byrommet.
- > Lys har også en estetisk side; utformet og plassert riktig kan det fungere som stemningsskapende element.

Lyset må understøtte den rolige rekreasjonsmuligheten lokalisert i parkene, samtidig som det etableres gode lysrom i ferdselsårene. For lekeplasser skal lyset også gi en ekstra dimensjon hvor man kan leke med lyset, i tillegg til konvensjonell bruk. I de tilbaketrunkne byrommene bør man etablere noe roligere lyssetting som gir et privat inntrykk med lite lysforurensning inn i omkringliggende boliger.

Gjennomgående bør det benyttes enkle grep som binder byrommene sammen, med identitetsskapende elementer, som gobokastere eller andre distinkte lyselementer. Det skal velges produkter med elementer som er enkle å endre over tid.

Lyssetting av offentlige rom kan gjøres fleksibelt og robust ved å bruke en høy lysmast. Denne kan få utliggerarmer på begge sider, for feste av lysarmaturene.

I parker er det viktig å belyse mørke felt og utrygge områder, eller belyse et trivselspunkt som buskfelt. Lave lyspunkter på 4.5-6 meter kan virke effektiv på slike områder. Ved bruk av uplight og punktbelysning kan man skape en bedre romfølelse og en oversikt i et område enn ved bruk av kun generell gatebelysning. På sykkelveier og gangveier skal lyskilden plasseres høyere for å spre lyset godt over området. Undersøkelser viser at mørke sykkelveier kan føre til opp mot 10 ganger høyere sannsynlighet for trafikkuhell og skader.

Det er viktig med jevn belysning, tilstrekkelig belysningsnivå med avblending er nødvendig for å skape god belysning, spesielt på gang- og sykkelveier. Kjøre-, sykkel- og gangstier skal ha en fargegjenvinning på 65 ra.

For lyssetting av ferdselsårer og gang- og sykkelveier kan utliggerarmen monteres på 8 meters høyde og ha en veglysoptikk som sikrer en jevn god belysning og ivaretar universell utforming. Lystyngdepunktet av belysningen bør legges mot senterlinjen av ferdselsåren, noe som gir en god og trygg lesbarhet.

For parker og offentlig rom kan utliggerarmen plasseres i en høyde på 4-5 meter. På disse kan det bli montert spotlights med RGB som kan skape scener og mer intime soner for hygge og lek. Det kan i tillegg monteres gobokastere, som kan prosjektere logoer og symboler på bakken. Det kan f.eks. være kommunevåpenet. Disse kan også benyttes til å lyssette vannspeil eller vannarrangement.

Under sittegrupper og benker kan det monteres LED-striper, som gir benkene en flytende illusjon. Det vil samtidig tydeliggjøre disse hindringer for svaksynte. Belysning på bygg, f.eks. i forbindelse med innganger, skal ses i sammenheng med øvrig utendørsbelysning.

Det bør legges opp til en generell belysning på 20 lux som kan økes ved å sette inn flere moduler i armatur. Dette bestemmes før leveranse av lysarmatur. Armaturene skal være energisparende og det skal være styringsmuligheter med tanke på lysstyrke og tid på døgnet. Det henvises til Vestby kommunes belysningsprogram som er under utarbeidelse.



FIGUR 46. Benk med integrert belysning og lademulighet fra Metalco modular seating.
Foto: recrepublic.com, Pinterest.

BRUK AV SOLCELLER I BYEN

Solcelleteknologien har hatt en rivende utvikling de siste årene. Bruk av solceller har følgelig økt betraktelig. Solcellepaneler er dog ikke så fine å se på og flere har integrert solcellepaneler i andre objekter. Dette gir røffe objekter som kan passe inn i urbane miljøer. Et eksempel på dette er solcelletreet som er prøvd ut i England og Israel. Solcelletreet kan produsere opp mot 1,4 kilowatt som er nok til å lade 35 vanlige laptop'er.



FIGUR 47. Soltre i Israel.
Foto: Sologic



*FIGUR 48. Eksempel på lysmaster med utliggerarm, Stylo armatur eller tilsvarende, samt gobokastere.
Illustrasjon, COWI AS for Strøktorget i Lillestrøm.*



FIGUR 50. Lysmast i tre fra Moelven. Foto: Moelven



FIGUR 51. LED-armatur CUVIA 40 fra Trilux.
Foto: Trilux



FIGUR 52. Lysarmatur, lumega iq led fra
trilux. Foto: trilux



FIGUR 53. Parkbelysning integrert langs sykkel- og gangvei i Malmø kommune.
Foto: Belysningsinspirasjon.wordpress.com



FIGUR 54. Eksempel på belysning for sykkevei Foto: Trilux



FIGUR 55. Parkbelysning i Malmø kommune. Foto: Belysningsinspirasjon.wordpress.com

Det bør settes krav til belysningsplan i forbindelse med rammesøknad, for å sikre at de spesifikke hensyn er ivaretatt. For tekniske spesifikasjoner henvises det til Vestby kommunes veilysnorm (vedlagt).

2.6 AVFALL/GJENVINNINGSSYSTEMER

Det skal legges opp til sortering av avfall fra offentlige områder i framtiden. MOVAR er i dag renovasjonsselskapet for Moss, Rygge, Råde, Vestby og Våler. Det felles renovasjonssystemet legger opp til 4 avfallstyper for husholdningene: restavfall, papp, papir og drikkekartong, plast- og metallemballasje fra mat- og drikkevarer, samt plastemballasje. Andre fraksjoner er det fortsatt nødvendig at brukerne selv sorterer.

Basert på eksisterende renovasjonsordning foreslås at det innføres tre fraksjoner i park, gater og plasser for Vestby sentrum:

- > restavfall
- > plastemballasje
- > papiravfall.

Det skal være enhetlig profil på avfallsbeholdere i parker og byrom. Profilen skal bygge opp under Vestbys estetiske profil. Tømmerutiner bør vurderes i sammenheng med valg av beholdere. Vi anbefaler to typer beholdere:

- > små avfallsbeholder oppå bakken som tømmes med et lite kjøretøy
- > store nedgravde avfallsbeholdere som tømmes med kranbil.

Det anbefales kun nedgravde løsninger der man uansett må dimensjonere gatebredden for lastebil. I parker og grøntområder bør de faste dekkene dimensjoneres for myke trafikanter og kjøretøy for tømning tilpasses deretter. På den måten unngås for mye harde impermeable flater i det offentlige rom.

2.7 ANBEFALTE LØSNINGER

Kildesortering skal være enkelt å gjennomføre også i det offentlige rom. Avfallsbeholderne skal derfor bestå av tre beholdere med tydelig angivelse av de enkelte fraksjoner. Prinsipp for utplassering av avfallsbeholdere er ved lysstolper. Enkeltstående avfallsbeholdere kan plasseres på fortau ved fotgjengerovergang eller ved trafikkerte kryss med fotgjengeroverganger. Avfallsbeholdere skal være enkle å tømme.

Valgt løsning under er Trigonor som er totalleverandør for ulike utemøbler, leker og spill spesielt rettet mot lekemiljøer. Alle produktene er sertifisert i henhold til gjeldende krav for miljø og sikkerhet. Alle produktene er testet for helseskadelige stoffer og godkjent for trygg bruk for barn i det offentlige rom. Produktene er vedlikeholdsfrie og godkjent etter europeisk standard. Produktene har 20 års garanti for apparater av stål og polythylen (HDPE), og inntil 10 år på treverk.



FIGUR 56. Avfallsbeholder Kosz Pavo fra Trigonori i stål og tre. Leveres i alle RAL farger. Høyde 100 cm. Bredde 30 cm. Lengde 30 cm. Tar 52 l. Vekt 96 kg. Separat innerbeholder i galvanisert stål. Foto: Trigonor



FIGUR 57. Avfallsbeholder Pavo kildesortering i rustfritt stål og tre. Leveres i RAL farger. Høyde: 103,8 cm. Lengde: 105,6. Bredde: 30 cm. Separat uttagbar indre bønne i galvanisert stål. Tar 156 l. Vekt 104 kg. Trigonor. Foto: Trigonor (<http://www.trigonor.no/lekeapparater/parkmobler-og-utstyr/avfallsdunker/avfallsbeholder-pavo-kildesortering-11254-p0000061563>)

Nedgravde løsninger egner seg der det kan påregnes større avfallsmengder. Også med disse løsningene kan avfallet sorteres i ønsket antall fraksjoner, men det er noe mer arealkrevende. Nedgravde avfallscontainere har innkaståpning over bakken og oppsamlingsbeholder under bakken. Blant fordelene med nedgravd beholder er en stabil lagringstemperatur under bakkenivå hele året som kan redusere luktproblemer.

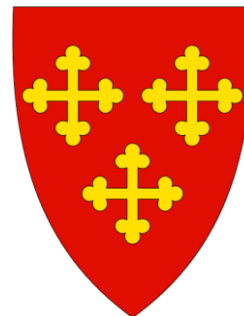


Figur 58. Nedgravde avfallsbeholdere finnes i forskjellige dybder og kan tilpasses undergrunnen. Aktivline leverer denne typen som heises opp med en krok av en kranbil ved tømming. Kilde: (<https://www.aktivline.no/product-page/delvis-nedgravd-avfallsbeholder-kort-versjon>)

2.8 KUMLOKK MED KOMMUNEVÅPEN

Alle kumlokk, både firkantede og runde skal ha Vestbys kommunevåpen. Dette er med på å styrke den lokale identiteten og stoltheten. Under er det eksempelbilder på de typene kumlokk som i framtiden skal være prydet med Vestbys tre kors. Kumlokkene skal være av støpejern. I tillegg skal kumlokk for vann, spillvann og overvann merkes med V, S eller O.

*FIGUR 59. De tre kløverbladkorsene i Vestbys kommunevåpen symboliserer de tre kirkesognene i kommunen historisk sett; Vestby, Garder og Såner.
Foto: Vestby kommune*



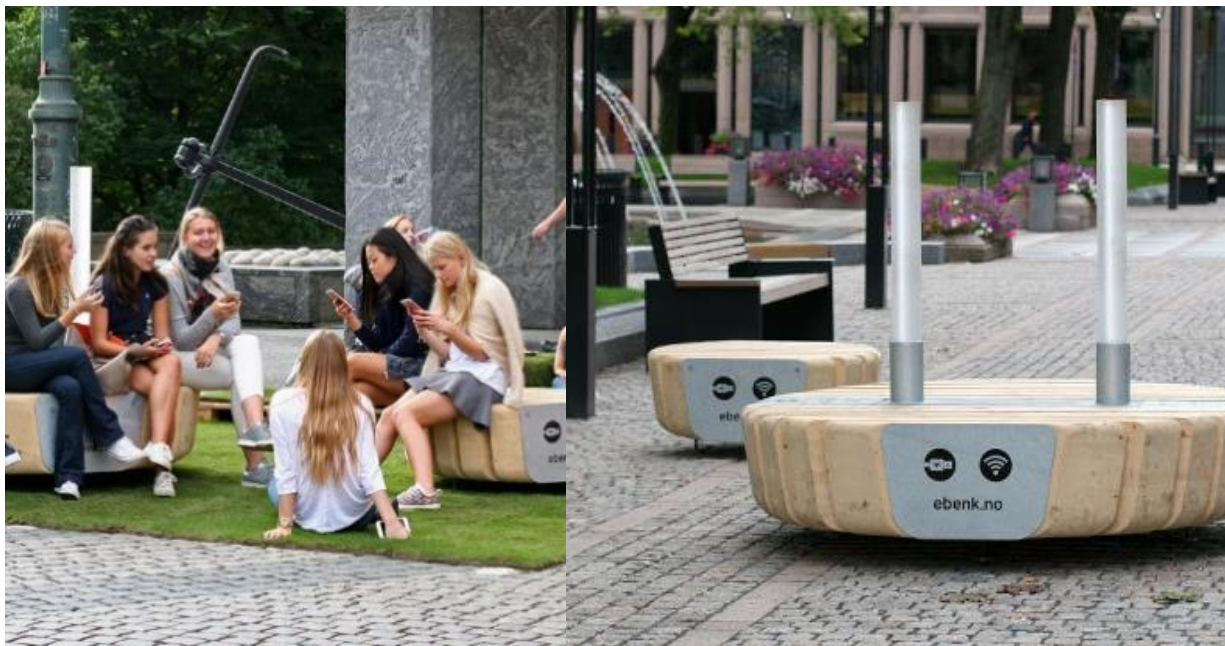
FIGUR 60. Eksempel på kumlokk med kommunevåpen for Stord kommune. Vestbys kommunevåpen med tre kløverbladkors og påskriften for henholdsvis vann, spillvann eller overvann skal pryde framtidens kumlokk. Foto: Kulturprosjektet Kumlokk, Gosen skole



2.9 LADESTASJONER

Det skal etableres offentlig ladepunkter for pc, mobil og el-sykkel, gjerne i forbindelse med benker og møteplasser. PC og mobil lades mens brukeren er til stede.

Den tekniske infrastrukturen må planlegges sammen med møbleringsplanen for offentlige rom slik at det ikke blir unødige lange føringsveier for el-kabel fram til ladepunktene. Møblene skal plasseres i nærheten til lysmaster.



FIGUR 61. e-benk med ladestasjon

for USB, belysning og strømuttak.

e-benken er av limtre med oljebehandling, stålet er varmgalvanisert.

Diameter: 180 cm. høyde: 45 cm.

Wifi er ikke inkludert. Leveres av Norfax. Løsningen er utarbeidet for Bymiljøetaten sammen med Norfox, TØI, Design against Crime, Research Centre mfl.

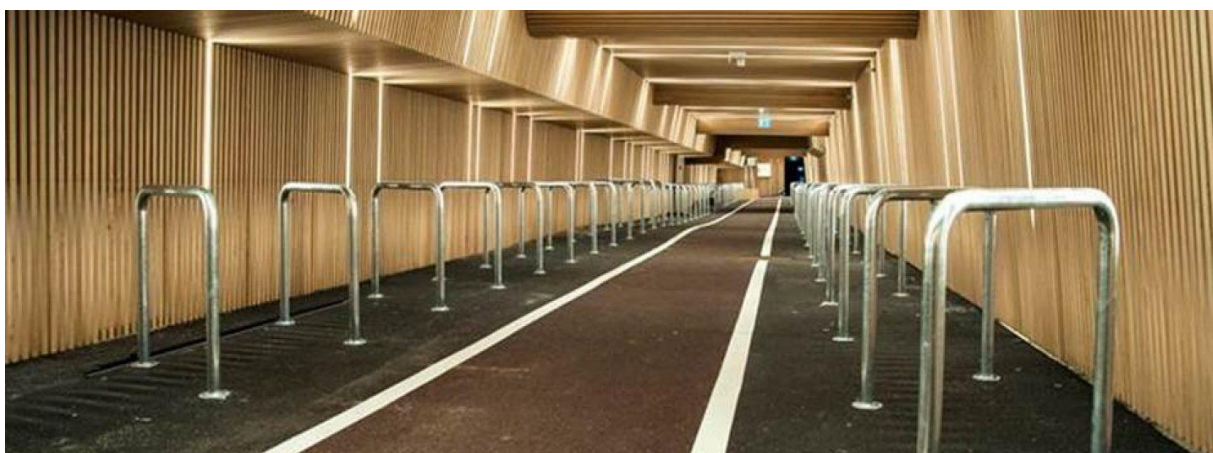
Foto: Norfax

2.10 SYKKELPARKERING

Både sentrumsplanen og regjeringens føringer legger opp til at en stor andel av trafikkøkningen skal tas gjennom at flere sykler, går og tar kollektivtransport. Utplassering av flere sykkelstativ i Vestby bygger opp under dette målet. Plassering av sykkelstativ ved kollektivknutepunkt og ved viktige publikumsområder kombinert med godt vedlikehold av sykkelstativ er viktig for å øke andelen syklende i Vestby.

Plassering og utforming av sykkelparkering må vurderes i et helhetlig perspektiv slik at det bidrar til å gjøre sykkel til et foretrukket reisemiddel. Ved jernbanestasjonen bør det vurderes låsbare sykkelhus. Tak over sykkelparkering kan være et viktig verktøy for å gjøre sykling i all slags vær mer attraktivt.

Sykkelhotellet på Oslo S ligger under bakken. Det er selvbetjent, med adgang via appen *Sykkelhotell Oslo*. Det har plass til omlag 160 sykler, med fem spesialtilpassede stativer til lastesykler. Det er i tillegg utstyrt med en servicestasjon med verktøy, slik at det blir mulig å fylle luft i dekkene og utføre enklere vedlikehold på sykkel. Sykkelhotellet er kameraovervåket og tilknyttet vaktsentralen på Oslo S, noe som reduserer risikoen for tyveri og hæverk.



FIGUR 62. Sykkelhotell på Oslo S



FIGUR 63. Sykkelstativ av galvanisert stål med varierende høyder, 65 og 50 cm. Bredde 56 cm. Åpningen mellom rørene er på 32,7 cm. . Lengde 302 cm. RAL-farger tilgjengelig. Leveres av Trigonor. Foto: Trigonor



FIGUR 64. Det anbefales at tak over sykkelparkering designes for å passe til den aktuelle plasseringen og arkitekturen i omgivelsene. Materialer bør fortrinnsvis være tre og glass, slik som dette eksempelet fra Nesoddtangen.

Det er med dagens systemer for el-sykkel, vel så aktuelt å ta med seg batteriet og lade der man er, enn å lade mens sykkelen står parkert. Batteriet og ladekabelen er sårbare for tyveri. Det finnes få ferdigdesignete sykkelstativer med ladesystem.



FIGUR 65. Elogic, sykkelstativ med mulighet for lading av elsykler. Laderen kan låses inn med en sylindrelås eller hengelås. Mens batteriet lades sikres sykkelen til stativet og batteriet fastlåses til sykkelen. Løsningen får energi normalt fra strømmettet, men kan også leveres med solcellepanel. Leveres av Sykkelbyprodukter. Foto: Sykkelbyprodukter

2.11 SKILT- OG REKLAMEPLAN

Vestby kommune skal utforme egen plan for skilt og reklame for sentrum. Bruk av skilt og reklame skal underordnes byens estetiske uttrykk. Planen skal inneholde generelle regler og områdespesifikke regler for bestemte områder. Det skal innføres nulltoleranse mot ulovlig reklame.

Det anbefales at planen skal inneholde følgende føringer:

Vestby skal i så liten grad som mulig være preget av reklame. Byens gater, torg og viktige møteplasser spiller en viktig rolle som demokratiske arenaer og dette skal prioriteres. Hensynet til universell utforming er også sentralt. Samtidig er det viktig å hensynta næringslivets behov for å vise vei til og reklamere for sine produkter og tjenester. For næringslivet er det vesentlig at skilt og reklame blir plassert på slik måte at den skal kunne leses og nås av flest mulig. Det bør vurderes om Vestby kommune skal utvikle skilt- og reklameplan hvor man deler inn byen eller sentrumsområdene i ulike reklameområder som vil få ulike retningslinjer basert på områdenes karakteristikk (bolig-, nærings- og/eller publikumsområder).

PLAN FOR SKILT OG REKLAME KAN INNEHOLDE FØLGENDE REGLER OG BESTEMMELSER:

- Skilt og reklame skal underordne seg den overordnede by- og landskapsstrukturen, og understøtte byens virksomheter og aktiviteter
- Behovene tilknyttet markedsaktørene skal balanseres mot de behov for uteoppholdsarealer, avskjerming av boliger, ro, lek og rekreasjon som byens brukere og innbyggere har
- Skilt og reklame skal ta hensyn til offentlige byrom, gateløp, bebyggelse og bymøbler
- Skilt skal dekke behovet for å finne frem til varer, tjenester og handel
- Stedlige virksomheters egenreklame skal prioriteres
- Skilt og reklame skal utformes og plasseres slik at de ikke er til hinder for byens brukere (universell utforming)
- Innholdet i reklame i det offentlige skal ikke virke støtende i forhold til kjønn, alder, religion og etnisk tilhørighet
- Det må utarbeides tydelige retningslinjer for hvordan historiske, arkitektoniske, biologiske og landbruksmessige verdier ivaretas

Kilde: Skilt- og reklameplan for Oslo, juni 2006



FIGUR 66. Eksempler på ulik bruk av virksomhetsskilt.
Foto 1: turbukommunikasjon.no.
Foto 2: Snipping fra GoogleMaps, Vestby bryggerhus

2.12 INFORMASJON

Plan for utforming, plassering og bruk av informasjonsskilt bør inngå skilt- og reklameplanen og støtte opp under Vestbys estetiske uttrykk.

Informasjonsskilt er skilt som er lett oppfattelige, og som gir viktig informasjon eller instruksjoner. Plan for informasjonsskilt bør inngå i Vestby kommunes arbeid med utvikling av en skilt og reklameplan for kommunen. Bruk av blindeskrift må vurderes.



FIGUR 67. Eksempel på informasjonsskilt.
Foto: Høines



FIGUR 68. Eksempel på informasjonsskilt.
Foto: KID Oslo



FIGUR 69. Eksempel på informasjonsskilt.
Foto: grafika.no

2.13 TRAFOSTASJONER

Trafostasjoner må ha utforming og tilgjengelighet i henhold til gjeldende forskrifter og leverandørens beskrivelse. Ut over dette skal trafostasjoner ha en utforming som ikke er skjemmende, men som bidrar til å løfte det estetiske inntrykket.

Trafostasjoner med takflate over 3 m² og mindre enn 15 graders helning skal ha grønt tak med sedum eller andre vekster.

Trafoens fasader skal dekkes av spileverk. Det skal tilstrebes å bruke spiler av resirkulert treverk med høy kvalitet, for eksempel kan trekarmer av kasserte vinduer brukes. Spilene skal i minst mulig grad behandles med maling eller beis, da det minsker gjenbruksverdien til treverket etter endt bruk.



*FIGUR 70. Spiler.
Foto: Bærum kommunes arkitekturpris*



*FIGUR 71. Spiler.
Foto: die holzhandwerker HHW*

2.14 SENTRUMSGULV

Bygulvet har mange ulike funksjoner i en by, alt etter hvilket område og hvilken situasjon den skal understøtte. I hovedsak skiller man mellom kjørevei, gågate og torv/plass.

Bygulvet har to hovedfunksjoner:

- > Bygulvet kan være med på å binde byrommene sammen og skape kontinuitet på tvers av de ulike bydeler.
- > Bygulvet skal understøtte og tydeliggjøre de ulike funksjoner i byrommet for å sikre fremkommelighet og sikkerhet både for gående og kjørende.

Torgenes gulv skiller seg ofte ut i forhold til utforming og materialvalg for å understreke byrommets særposisjon i byen.

Faste dekker inntil fasadene er hensiktsmessig for å sikre personflyt og adkomst, og samtidig gi god kontakt mellom inne og ute. Det må påregnes at de faste dekkene må demonteres når nye byggeprosjekter kommer, og når det eventuelt blir behov for å tilgang til tekniske grøfter under bakken. Det vil være hensiktsmessig med faste dekker som kan plukkes opp og legges ned flere ganger.

Sentrumsplanen har beskrevet hvilken kvalitet dekkene skal ha, oversikten er gjengitt under.

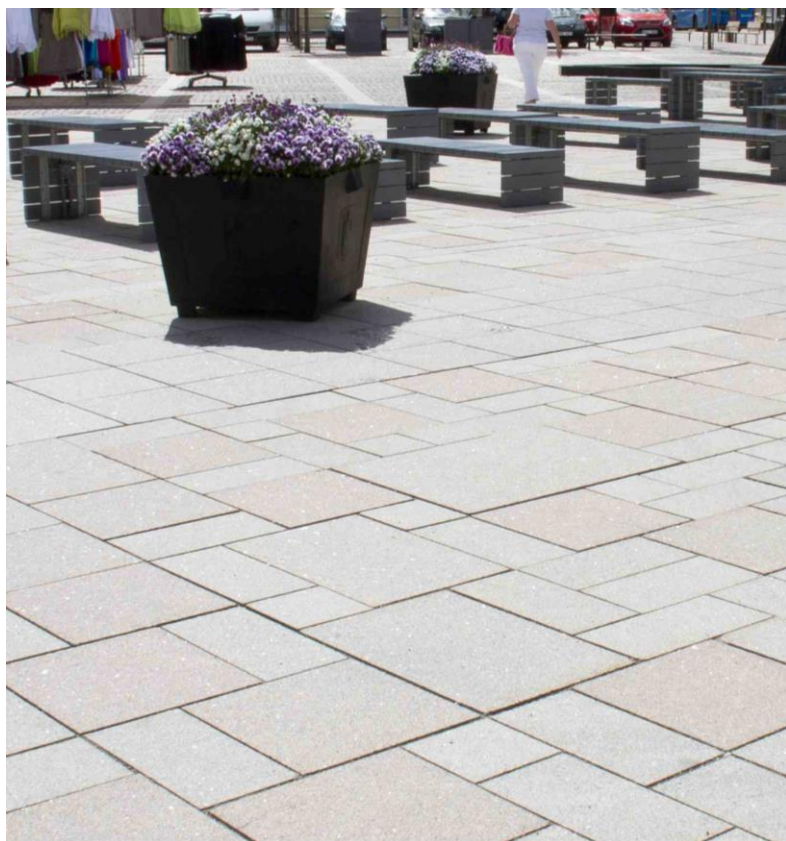
«Prioriteringsliste og beskrivelse av teknisk og grønn infrastruktur i Vestby sentrum»:

	TYPE DEKKE – HØY STANDARD	TYPE DEKKE – MIDDELS STANDARD
KJØREBANE	«Norsk standard»	«Norsk standard»
GANGAREAL/FORTAU	Steinbelegning (granitt) som tåler kjørsel med maskiner og strøing av salt	Asfalt
MØBLERINGSSONE	Steinbelegning (granitt), trær, benker, sykkelparkering, søppelkasser	Gress, busker, trær og mer «vill beplantning»
SYKKELFELT	Rød asfalt	Rød asfalt
BELYSNING	Spesialbelysning med noe effektbelysning	«Standard belysning»

2.14.1 ANBEFALTE LØSNINGER

FØLGENDE LEGGEMØNSTER ANBEFALES:

- > Torg og plasser: Romersk forbandt
- > Fortau: Jevn bredde på 40 cm, ujevne lengder på 30-90 cm. Fugeretning på tvers av gangretningen.
- > Robuste dekker, trapper og kanter i et hardt materiale som granitt vil gjøre det mulig for å blant annet skatere å bruke byrommene aktivt samtidig som granitt tåler slitasjen godt.



*FIGUR 72. Granittheller gir et robust dekke som kan tas opp og legges ned flere ganger samtidig som det kan være kjøresterkt.
Foto: <http://www.benders.se>*



FIGUR 73. Byrom som også er egnet til bruk for skatere, her på Rådhusplassen i Oslo.
Foto: Justme

2.14.2 KANTSTEIN I GRANITT

Det skal brukes robust kantstein av granitt, for å skape en løsning som tåler mange års hard bruk og noen ganger hard behandling fra brøyteredskap og liknende. Ved innkjøp av granitt fra utlandet må steinens sprøhet vurderes for å avgjøre om den er egnet som kantstein. Krav om kantsteinens kvalitet må presiseres i anbudsgrunnlaget til entreprenører.

Det er aktuelt med kantstein av to dimensjoner i Vestby sentrum: Oslokantstein og smal kantstein. Oslokantstein brukes der det er «høy standard», den er 31cm x 23 cm med fas og har fallende lengder. Smal kantstein brukes der det er «middels standard», den er 12 cm x 25 cm med fas og har fallende lengder.



FIGUR 74. Smal kantstein brukes der det er «middels standard».
Kilde Beer Sten AS



FIGUR 75. Oslokantstein benyttes i veiprofilene for «høy standard».
Kilde Beer Sten AS

2.15 REKKVERK OG GJERDER

Rekkverk og gjerder skal fylle forskjellige funksjoner og må tilpasses den spesifikke situasjonen. Hensikten med gjerder kan være å skille kjørende fra gående, eller offentlige rom fra private områder, skjerme mot vind eller innsyn. Det settes selvsagt krav til at plassering av rekkverk og gjerder tar hensyn til at byrommene skal fungere. Eventuelle uteserveringer skal ikke benytte gjerder som avgrensing av sitt område.

Rekkverk eller håndløpere til å holde seg i skal som hovedregel ha et slankt preg og være laget av stål. Denne formen for skillefunksjon tar hensyn til åpenhet og sikt til alle sider, samtidig som sammenheng på langs eller tvers ivaretas.

Byrom skal som hovedregel ikke gjerdes inn. En markering for begrenning av elementer kan være nødvendig. Gjerder må tilpasses funksjonen.

Annen grensemarkering av kan være frittstående krukke og plantekasser som ikke fungerer som inngjerding.

Under følger eksempel på noen typer rekkverk og gjerder som kan være aktuelle og som angir kvalitetsnivå før øvrige rekkverk og gjerder.



*FIGUR 76. Gjerder som skal skjerme innsyn eller vind, men som ikke skal tåle hard fysisk belastning bør være utformet av gjenbrukstreverk.
Kilde: palletideas.info*



*FIGUR 77. Der bilvei går på bro anbefales Sikura brurekkverk fra Ørsta stål leveres varmforsinket, og kan i tillegg lakkere i ønsket RAL-farge i henhold til fargepaletten.
Foto: vikorsta.no*

2.16 FARGEPALETT

Paletten av farger og materialer i Vestby sentrum vil bli rikholdig, med både gamle og nye konstruksjoner. Det kan være utfordrende å få til et samstemt helhetlig uttrykk. I fargepaletten har vi satt sammen noen av materialene i de offentlige rommene og foreslått to RAL farger som blir gjennomgående for alt lakkert og malt utstyr og møbler i sentrum.

Det er foreslått en lys grå/beige farge (Pearl mouse grey/RAL 7048) og en mørk brun farge (Sepia brown/RAL8014). Det er en varm tone i begge disse fargene, noe som harmonerer med støpejernet og den røde asfalten i sykkelfeltene. Det er valgt en lys og en mørk farge slik at hensyn til kontrast og universell utforming kan ivaretas innenfor standarden.



GRANITT



STØPEJERN



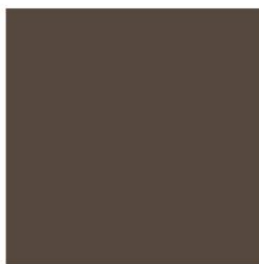
FURU



TREVERK



RAL 7048



RAL 8014



VARMFORSINKET STÅL



RØD ASFALT



FURU

